

รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์
กรณีศึกษาคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
**Members Participation Model of Cluster Business Management:
A under The Federation of Thai Industry**

กิงพร ทองใบ¹
Kingporn Thongbai
บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์²
Boriboon Pinprayong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์กรณีศึกษาคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 2) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เหมาะสมในการจัดการธุรกิจคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ 3) เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ การวิจัยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์กลุ่มกับสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มอุตสาหกรรม 9 กลุ่ม จำนวน 36 ตัวอย่าง นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาหลักตัวแบบเพชร ตัวแบบ SWOT Analysis และ TOWS Matrix Analysis และผลการสังเคราะห์ไปเสนอต่อที่ปรึกษาคลัสเตอร์เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสม

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารกลุ่มธุรกิจมาจากระบบตัวแทนกลุ่มอุตสาหกรรม และเลือกหนึ่งในสมาชิกเป็นคณะกรรมการบริหารคลัสเตอร์ตามข้อบังคับของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม วาระการประชุม และแจ้งให้สมาชิกทั่วไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม 2) จากการสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เหมาะสมในคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์ถูกจำกัดจากข้อบังคับของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในขณะที่ด้วยกันสมาชิกมีโอกาสที่จะแสวงหาความร่วมมือระหว่างอุตสาหกรรมเองตามความเหมาะสมและความสัมพันธ์ภายในห่วงโซ่อุปทาน และ 3) จากการสังเคราะห์กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจคลัสเตอร์ พบว่า ประกอบด้วยกลยุทธ์ย่อย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุกเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมซัพพลายเชนและกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์คลัสเตอร์กับภาครัฐ กลยุทธ์เชิงรับเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสวงหาตลาดใหม่และการเจรจากับสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและเอกชน กลยุทธ์เชิงแก้ไขเน้นการมีส่วนร่วมกับรัฐบาลในการเจรจาเพื่อแก้ไขสิทธิพิเศษทางการค้ากับประเทศคู่ค้าและกลยุทธ์เชิงป้องกันเน้นการมีส่วนร่วมในการค้นหาแหล่งวัตถุดิบใหม่และเสนอโครงการทางธุรกิจเพื่อขอรับทุนจากรัฐบาล

¹ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

² ผู้นิพนธ์ประสานงาน สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Boriboon.Pin@stou.ac.th

Corresponding Author, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University, E-mail:

Boriboon.Pin@stou.ac.th

วันที่รับบทความ (Received date): 21 พฤษภาคม 2020 วันที่แก้ไขแล้วเสร็จ (Revised date): 15 พฤษภาคม 2022

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted date): 5 มิถุนายน 2022

คำสำคัญ รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิก การจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ คลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the participation model of members in fashion and lifestyle cluster, the Federation of Thai Industries, 2) to synthesize the participation model of members in fashion and lifestyle cluster, the Federation of Thai Industries, and 3) to synthesize the strategies for member participation in cluster business management.

The research is a qualitative research. The data was collected by interviewing the group with the members of the committee of 9 industry groups, 36 samples. The interview data were used to synthesize the participation model by using diamond model analysis, SWOT analysis model, and TOWS Matrix analysis. The result of synthesis data was proposed to the cluster consultants in order to choose the suitable model and member participation strategy.

The results of the research found that 1) The model of member participation in the business group management comes from the industry group representative system and elected one of their members to be Cluster Management Committee based on the regulations of the Federation of Thai Industries. They are responsible for setting activities, meeting agendas, and informing the general members to participate in the cluster activities. 2) Based on the synthesis of appropriate member participation models in the Fashion and Lifestyle Cluster, it was found that the cluster member participation was limited from the regulations of the Federation of Thai Industries. Meanwhile, members have the opportunity to seek cooperation between the industry itself, as appropriate, and relationships within the supply chain, and 3) From the synthesis of member participation strategies in cluster business management, it was found that there were four sub-strategies such as the proactive strategy emphasizes participation in supply chain activities, and cluster product promotion activities with the government sector. The passive strategy emphasizes participation in new market-seeking activities and negotiations with financial institutions, both public and private sectors. The corrective strategy emphasizes participation with the government in negotiations to resolve trade privileges with trading partners, and the preventive strategies emphasize participation in finding new sources of raw materials and proposed business projects for government funding.

Keyword: Members Participation Model, Cluster Business Management, Fashion and Lifestyle Cluster

บทนำ

ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา นโยบายหลักประการหนึ่งของรัฐบาล ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยมี คลัสเตอร์ (Cluster) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ ดังจะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงคลัสเตอร์เป็นอย่างมากในช่วงปีที่ผ่านมา นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมแบบคลัสเตอร์ก็ยังคงมีความสำคัญและขยายไปสู่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เรียกว่า ซุปเปอร์คลัสเตอร์ ในภาคธุรกิจเอกชน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรได้มีบทบาทอย่างมากในการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมได้นำแนวคิดการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยกำหนดโครงสร้างการพัฒนาคลัสเตอร์ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้แบ่งเป็น 45 กลุ่มอุตสาหกรรม 12 คลัสเตอร์

คลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ เป็นหนึ่งใน 12 คลัสเตอร์ ที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานเป็นศูนย์กลางของฐานการผลิตสินค้าแฟชั่นและไลฟ์สไตล์ในภูมิภาคอาเซียน และศูนย์กลางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับโลก โดยมีเป้าหมายสร้างรายได้ให้กับประเทศ 20% ของ GDP ของประเทศ โครงสร้างของคลัสเตอร์ประกอบด้วยสมาชิกจาก 9 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มสิ่งทอ กลุ่มเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มหนังและผลิตภัณฑ์หนัง กลุ่มรองเท้า กลุ่มเครื่องสำอาง กลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร กลุ่มผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์และสุขภาพ กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ และกลุ่มหัตถอุตสาหกรรม

จากการที่โครงสร้างของคลัสเตอร์มาจาก 9 กลุ่มอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่มีการบริหารจัดการกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน โดยถูกกำหนดโดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ทำให้รูปแบบการดำเนินการและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต้องดำเนินการภายใต้กฎ ระเบียบที่กำหนดโดยภาครัฐ ทำให้บางกรณีไม่สอดคล้องกับสภาวะการแข่งขันและการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ

ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยถึง รูปแบบการจัดการ รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิก และกลยุทธการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ ของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์

สไตล์ เพื่อนำผลการวิจัยเสนอต่อสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในการบริหารจัดการกลุ่มอุตสาหกรรมและคลัสเตอร์ให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ กรณีศึกษาคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เหมาะสมในการจัดการธุรกิจคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
3. เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ ของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ โดยศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบคลัสเตอร์จากแหล่งข้อมูลภายในประเทศและต่างประเทศ และข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกประธานและคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรมในคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์จำนวน 9 กลุ่มอุตสาหกรรม ใน 8 ประเด็น ดังนี้

- 1) เป้าหมายการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอุตสาหกรรมและคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์
- 2) องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์
- 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิก
- 4) ขั้นตอนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิก
- 5) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์
- 6) การมีส่วนร่วมหรือประสานงานกับหน่วยงานภายนอก
- 7) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก
- 8) กลยุทธการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สมาชิกของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ ที่ได้จดทะเบียนเป็นสมาชิกกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มอุตสาหกรรม 9 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น ดังนี้ 1) กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ 2) กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม 3) กลุ่มอุตสาหกรรมหนังและผลิตภัณฑ์หนัง 4) กลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้า 5) กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ 6) กลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรม 7) กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 8) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และ 9) กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์และสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ประธานและคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรมที่รวมกันเป็นคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์จำนวน 9 กลุ่ม จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 36 ตัวอย่าง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 12 เดือน

นิยามศัพท์

คลัสเตอร์อุตสาหกรรม คือ การรวมตัวกันของกลุ่มอุตสาหกรรมที่หลากหลาย จากต้นน้ำไปถึงปลายน้ำ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างมูลค่าสินค้าในประเทศหรือในภูมิภาคนั้น ๆ การรวมตัวของกลุ่มอุตสาหกรรมในการศึกษาวิจัยนี้เป็นไปตามที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้กำหนดและดำเนินการให้มีขึ้น

คลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ หมายถึง กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีเป้าหมายที่เน้นให้ไทยเป็นศูนย์กลางแฟชั่นและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยกลุ่มอุตสาหกรรม 9 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มอุตสาหกรรมหนังและผลิตภัณฑ์หนัง กลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้า กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ กลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และ กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์และสุขภาพ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนในการคิดตัดสินใจ ดำเนินการติดตาม ประเมินผล และรับประโยชน์

ของกลุ่มสังคม ทำให้กลุ่มบรรลุลักษณะที่พึงประสงค์ที่ตั้งไว้ใน การวิจัยนี้เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์ที่มา จากหน่วยธุรกิจที่ต่างกัน

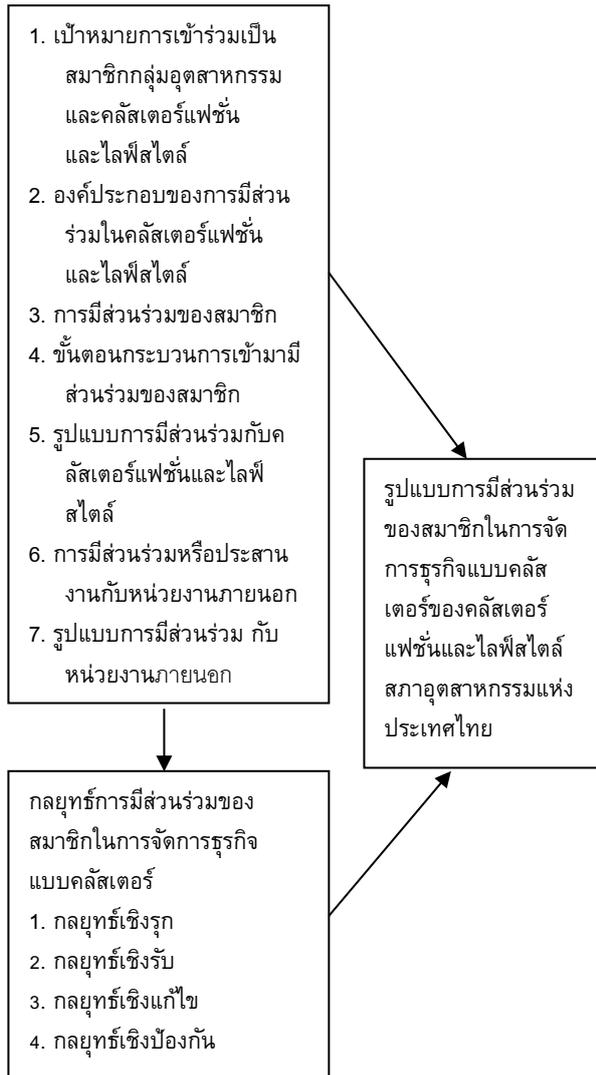
รูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง รูปแบบการรวมกลุ่มทางธุรกิจอย่างเป็นทางการที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นในรูปแบบที่ให้สมาชิกภายในกลุ่มทุกรายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผลศักยภาพของกลุ่ม

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ธุรกิจภาคเอกชนซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มและคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง และผูกพันทั้งตามบทบาทของการเป็นสมาชิกและการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน ตามที่คณะกรรมการกลุ่ม หรือคณะกรรมการบริหารคลัสเตอร์กำหนด และ/หรือ กิจกรรมที่ระบุตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กำหนดไว้ เป็นสำคัญ

สมาชิก หมายถึง ธุรกิจภาคเอกชนที่สมัครเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมในสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งในการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะ สมาชิกคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการกลุ่มธุรกิจแบบคลัสเตอร์ กรณีศึกษาคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยสามารถไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มอุตสาหกรรมและคลัสเตอร์ให้มีประสิทธิภาพ
2. ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไปสามารถนำไปใช้ในการดำเนินงานให้เพิ่มสูงขึ้นได้ตามเหมาะสม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องคลัสเตอร์ของ Porter, Michael E. (1998) เสนอเป้าหมายการรวมกลุ่มของธุรกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้องกันเป็นคลัสเตอร์ คือ การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย Porter เชื่อว่าธุรกิจที่มารวมกลุ่มเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ ถ้ามีความสามารถเพิ่มผลผลิตของตนให้สูงขึ้นได้ ย่อมอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบคู่แข่งได้ และหลาย ๆ ธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมที่มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น ก็ย่อมส่งผลให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นเช่นกัน และหากหลายอุตสาหกรรมในประเทศมีผลิตภาพเพิ่มขึ้นก็จะนำไปสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้น

Maxwell Stamp Plc (2013) ได้เสนอการที่จะทำให้คลัสเตอร์ประสบความสำเร็จต้องเกิดกระบวนการในคลัสเตอร์ ประกอบด้วย การติดต่อระหว่างบุคคล ฉันทามติเกี่ยวกับประเด็นสำคัญต่อคลัสเตอร์ การทำงานร่วมกันในทุกระดับของคลัสเตอร์ และ การมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างกว้างขวางในกระบวนการสร้างความเชื่อมโยงใหม่ระหว่าง คลัสเตอร์ ธุรกิจ และรัฐบาล

BOP Consulting (2017) ได้วิจัยเกี่ยวกับคลัสเตอร์แพชั่นในพื้นที่ตะวันออกของกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบทำให้ต้องมีการพัฒนาคลัสเตอร์แพชั่นอย่างเข้มแข็ง ได้แก่ ความไม่แน่นอนในสภาพแวดล้อมภายนอก การเกิดขึ้นของตลาดใหม่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพฤติกรรมผู้บริโภค การผลักดันนวัตกรรมทางกายภาพและการค้าปลีกออนไลน์ผ่านโซ่อุปทานแพชั่น และการจัดการเปลี่ยนแปลงแบรนด์เป็นดิจิทัล ดังนั้น สมาชิกในคลัสเตอร์ควรมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาธุรกิจ ในการ การควบคุมเทคโนโลยีเพื่อเปิดใช้งานผลิตภัณฑ์และกระบวนการที่หลากหลาย และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการออกแบบ การพัฒนาโปรแกรมบ่มเพาะแบบ 6 เดือนสำหรับให้คำปรึกษาเฉพาะทางแก่สมาชิก และเป็นพันธมิตรกับศูนย์นวัตกรรมข้อมูลเชิงลึกของศูนย์เซนต์มาร์ติน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเชิงลึก และความคิดจากการฝึกฝนเชิงสร้างสรรค์ไปสู่ความท้าทายร่วมสมัยเพื่อมอบผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรม

The U.S. Agency for International Development (2003) ได้ศึกษา กลยุทธ์ของคลัสเตอร์ Software/ICT ในเวียดนาม พบว่า Vietnam Competitive-ness Initiative (VNCI) จัดส่งเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทที่ปรึกษา และที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมเข้าช่วยเหลือ

ผู้นำคลัสเตอร์ในการพัฒนาและดำเนินการตามแผนกลยุทธ์สำหรับแต่ละกลุ่ม รวมถึงการริเริ่มเชิงกลยุทธ์เฉพาะที่ออกแบบมาเพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม และบริษัทแต่ละแห่ง องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนี้คือการพัฒนากลุ่มที่แข็งแกร่งโดยการระบุพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับความร่วมมือระหว่างบริษัทที่สามารถจัดซื้อจัดจ้าง และปรับปรุงการแข่งขันสำหรับทุกบริษัท

Zhang, To และ Cao (2004) ศึกษาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ในเมือง Wujiang, จังหวัด Jiangsu ประเทศจีน พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คลัสเตอร์อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเกิดประสิทธิภาพและเติบโตมาจากการมีส่วนร่วม ได้แก่ แหล่งกำเนิดทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติที่สัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น บทบาทของเจ้าของกิจการ การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม และการจัดหาแรงงาน

Inter-American Development Bank (2017) ได้ศึกษาคลัสเตอร์ในประเทศแถบคาริบเบียน พบว่า คลัสเตอร์มีความอ่อนแอควรเสริมสร้างความร่วมมือในท้องถิ่น เพิ่มความเปิดกว้างในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีคุณค่าด้านความรู้และเทคโนโลยี ให้ดำเนินการดังนี้ 1) เสริมสร้างการกระทำร่วมกันในท้องถิ่น การกระทำร่วมสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยการจัดกิจกรรมและความคิดริเริ่มที่อาจเป็นที่สนใจของสมาชิกในคลัสเตอร์ 2) การสร้างขีดความสามารถที่เป็นนวัตกรรม และ 3) เสริมสร้างการเปิดกว้าง คือ การเพิ่มการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีค่า

Mefford, C. (2010) ได้ศึกษาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแฟชั่นและเครื่องนุ่งห่มในรัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า บริษัทในคลัสเตอร์มีส่วนร่วมในทั้งหมดหรือบางส่วนของโซ่อุปทานของคลัสเตอร์ ซึ่งโซ่อุปทานของคลัสเตอร์ประกอบด้วยอุตสาหกรรมหลัก แฟชั่นและเครื่องแต่งกาย รวมถึงการออกแบบ การจัดการผลิตภัณฑ์ การผลิต การขายส่งและการจัดจำหน่าย และการค้าปลีก ผู้ซื้อและผู้ค้า

Asian, Kumpikaite and Cinar (2012) ได้ศึกษาการสร้างกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืน Kipas Group ด้วยการใช้ออกแบบ TOWS Matrix พบว่า ผลการวิเคราะห์ SO ทำให้บริษัท

ตัดสินใจลงทุนใน Southeastern Anatolia Project และคาดว่าจะเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดในสหภาพยุโรป ผลการวิเคราะห์ ST ไปปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และลดภัยคุกคามจากการยกเลิกโควตาตลาดในจีนด้วยการลดต้นทุนการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ WO พบว่าลูกค้ามีความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ต้องการสินค้าแบรนด์เนม แต่ Kipas ไม่ใช่แบรนด์ที่ลูกค้าต้องการ ดังนั้นกลยุทธ์ในระยะยาวต้องสร้างแบรนด์ Kipas สำหรับตลาดเป้าหมาย และ ผลการวิเคราะห์ WT พบว่า บริษัทมีจุดอ่อนอยู่มากจึงใช้กลยุทธ์เพื่อการอยู่รอด ด้วยการดำเนินงานร่วมกับบริษัทในเอเชีย และลงทุนในแถบประเทศเอเชีย

Kulshrestha & Puri (2017) ศึกษาการนำ TOWS Analysis ในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ และความเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจขนาดเล็กรวมถึง การใช้เมทริกซ์การวิเคราะห์ TOWS อย่างมีเหตุผลและมีเหตุผลทำให้บริษัททราบถึงโอกาสทางธุรกิจ และการกำหนดกลยุทธ์ที่ดีกว่าเพื่อลดผลกระทบของภัยคุกคามและจุดอ่อนต่อองค์กร อีกทั้งเพิ่มจุดแข็งและโอกาสให้มากที่สุด และระบุแรงบันดาลใจที่ชัดเจน และผลลัพธ์ที่สามารถวัดผลได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจว่าองค์กรจะเติบโตอย่างยั่งยืน หรือมีโอกาสปิดตัวลงในอนาคต

วันชัย โกลละสุด (2549) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมมือกันเพื่อจัดการให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วม นั้น ๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหาร เน้นเกณฑ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ การติดต่อสื่อสารในองค์กร และการระหว่างบุคคล แรงจูงใจต่อบุคคล และภาวะผู้นำ

Swansburg (1996) ได้เสนอการแบ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การไว้วางใจกัน (Trust) 2) ความผูกพัน (Commitment) 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and Objectives) และ 4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy)

รัตมา ชชนันท์ (2559) ได้เสนอเอกสารวิชาการเรื่อง คลัสเตอร์: การรวมกลุ่มธุรกิจเพื่อการแข่งขัน ถึงจุดสำคัญ

ในการพัฒนาเครือข่ายคลัสเตอร์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด วิธีดำเนินการให้สอดคล้องบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

กิ่งพร ทองใบ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการจัดการธุรกิจคลัสเตอร์ กรณีศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เน้นการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า ระดับประสิทธิภาพของคลัสเตอร์ในกลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยแวดล้อมของธุรกิจซึ่งวิเคราะห์โดยตัวแบบเพชร (Diamond Model) แต่ละด้านมีทั้งจุดเด่น จุดด้อย ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยกระบวนการในการมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีอิทธิพลในการกำหนดประสิทธิภาพ การจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ของกลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 41.20

เศรษฐภูมิ เกชาชาติ (2560) อธิบายไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นกระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ไขปัญหาการบริหารที่สำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้ใช้บัณฑิต และต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องชนชาติ มนุษย์ ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์กร ความคิดด้านรูปแบบการตัดสินใจ รูปแบบภาวะผู้นำ และกลยุทธ์ในการใช้อำนาจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจาก 9 กลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นสมาชิกของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ ประกอบด้วย ประธานกลุ่มอุตสาหกรรม และตัวแทนกลุ่มอุตสาหกรรม จำนวน 36 ตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบส่วนบุคคล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลที่เป็น ประธานของกลุ่มอุตสาหกรรม และตัวแทนกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งเป็นสมาชิกคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ ด้วยตัวแบบเพชร (Diamond Model) โดยการสังเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์บนพื้นฐานการแข่งขัน ในประเด็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในคลัสเตอร์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายนอกคลัสเตอร์

การสังเคราะห์ข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ ใช้การวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis และ TOWS Matrix Analysis เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ พบว่า การเริ่มต้นเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มอุตสาหกรรมมาจาก 2 เส้นทาง เส้นทางแรกเป็นการเข้าร่วมกลุ่มของบริษัทที่เคยทำธุรกิจรวมกันและรวมจัดตั้งดำเนินการในรูปแบบสมาคมหรือชมรมอุตสาหกรรม ก่อนจะเข้าไปเปลี่ยนเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม หลังเข้าเป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และเส้นทางที่สอง คือ บริษัทที่สมัครเป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยโดยตรง จะถูกจัดเข้ากลุ่มอุตสาหกรรมตามที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, To, และ Cao (2004) ศึกษาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ในเมือง Wujiang จังหวัด Jiangsu ประเทศจีน พบว่า บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมของคลัสเตอร์

การจัดคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ เป็นการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเข้าสมาชิกเป็นไปตามโซ่อุปทานของธุรกิจคลัสเตอร์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขัน และแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิกของคลัสเตอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mefford (2010) ได้ศึกษาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแฟชั่นและเครื่องนุ่งห่มในรัฐออซซิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า บริษัทในคลัสเตอร์มีส่วนร่วมในทั้งหมดหรือบางส่วนของ

โซ่อุปทานของคลัสเตอร์ ซึ่งโซ่อุปทานของคลัสเตอร์ประกอบด้วยอุตสาหกรรมหลักแพชชั่นและเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้ BOP Consulting (2017) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับคลัสเตอร์แฟชั่นในพื้นที่ตะวันออกของกรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร พบว่า สมาชิกในคลัสเตอร์รับผิดชอบในการวิจัยและพัฒนาธุรกิจร่วมกัน ทำให้คลัสเตอร์สามารถเข้มแข็งจากสถานการณ์ความไม่แน่นอนของตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการบริหารแบบระบบตัวแทน เนื่องจาก เหล่าสมาชิกจะมีการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีการเลือกตัวแทนใน 2 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการคัดเลือกตัวแทนระดับกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งสมาชิกภายในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มอุตสาหกรรมหนังและผลิตภัณฑ์หนัง กลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้า กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ กลุ่มอุตสาหกรรมหัตถอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และ กลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์และสุขภาพ จะทำการคัดเลือกตัวแทนโดยการเลือกตั้งตัวแทนตามแบบระบบประชาธิปไตย เพื่อมาทำหน้าที่ในคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรมของตน โดยตัวแทนจะมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี กรรมการกลุ่มที่ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วจะรับเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกก็ได้ ทั้งนี้เว้นแต่ตำแหน่งประธานกลุ่มจะดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มติดต่อกันเกินสองวาระมิได้ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการบริหารแบบระบบตัวแทนเปิดโอกาสสมาชิกทุกรายมีโอกาสในการเสนอตัวเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกเป็นตัวแทนมาบริหารกลุ่มในฐานะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรม และสามารถคัดเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ตัดสินใจและบริหารกลุ่มอุตสาหกรรมแทนตนเอง นอกจากนี้ระบบตัวแทนได้สร้างความเท่าเทียมและเสมอภาค และช่วยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งภายในกลุ่มอุตสาหกรรม สอดคล้องกับผลงานเขียนบทความของ เศรษฐภูมิ เกษชาวี (2558) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นกระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน

กระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคลากรในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ไขปัญหาการบริหารที่สำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่

ช่วงที่สองของการคัดเลือกตัวแทนระดับคลัสเตอร์ เป็นการคัดเลือกกรรมการและประธานคลัสเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกคลัสเตอร์ซึ่งเป็นตัวแทนมาจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ตามข้อกำหนดของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จะทำหน้าที่คัดเลือกกรรมการคลัสเตอร์ ซึ่งคณะกรรมการคนหนึ่งจะได้รับเลือกเป็นประธานคลัสเตอร์ทำหน้าที่ กำหนดวาระประชุมในการบริหารคลัสเตอร์ และกำหนดกิจกรรม เพื่อให้สมาชิกคลัสเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมตามกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ประธานคลัสเตอร์จะอยู่ในวาระครั้งละ 2 ปี โดยปกติส่วนใหญ่มักจะเลือกสมาชิกที่เป็นตัวแทนกลุ่มอุตสาหกรรมสลับกันขึ้นเป็นประธานคลัสเตอร์ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในคลัสเตอร์ของสมาชิกที่ต่างกลุ่มอุตสาหกรรม และให้ความสำคัญแก่ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมที่รวมกันเป็นคลัสเตอร์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดิน ปรัชญพฤทธิ (2542) ที่เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นทฤษฎีความเป็นของผู้นำ ซึ่งผู้นำผ่านการเลือกตั้งจากสมาชิกเพื่อทำหน้าที่ในการตัดสินใจในการบริหารจัดการกลุ่ม และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกลุ่มหรือสังคมของตนทั้งในด้านการเลือกตั้งและการถอดถอนผู้นำ การที่กริดกันการมีส่วนร่วมของสมาชิกถือว่าเป็นการคุกคามเสรีภาพของผู้อื่น

การดำเนินงานในรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการบริหารแบบระบบตัวแทน คณะกรรมการคลัสเตอร์จะทำหน้าที่บริหารงานตามที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กำหนด และการร่วมกันตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ของคลัสเตอร์เพื่อให้สามารถปกป้อง รักษา เอื้อและสร้างผลประโยชน์ต่อสมาชิกของคลัสเตอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, To, C. และ Cao (2004) ศึกษาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ในเมือง Wujiang จังหวัด Jiangsu ประเทศจีน พบว่า บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่น จะมีอิทธิพลต่อคลัสเตอร์

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เหมาะสมในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ พบว่า ความเหมาะสมในการ

จัดการรูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกสำหรับคลัสเตอร์แพชั่นและไลฟ์สไตล์มีข้อจำกัดบางอย่างที่ควรปรับปรุง ประเด็นแรก การดำเนินการบริหารจัดการคลัสเตอร์ธุรกิจโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนมาจากภาคเอกชน ในขณะที่กฎระเบียบ การกำกับดูแล และนโยบายมาจากภาครัฐ เนื่องจากอยู่ภายใต้สังกัดสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีนว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530 ทำให้คณะกรรมการคลัสเตอร์ขาดความอิสระในการบริหารงานไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของคลัสเตอร์ธุรกิจได้ตามสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ The U.S. Agency for International Development (USAID) (2003) ได้ศึกษา กลยุทธ์ของคลัสเตอร์ Software/ICT ในเวียดนาม พบว่า หน่วยงานภาครัฐจะทำหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงโดยจัดส่งเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทที่ปรึกษาภาคเอกชน และที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมให้คำปรึกษาแก่ผู้นำคลัสเตอร์ในการพัฒนาและดำเนินการตามแผนกลยุทธ์สำหรับแต่ละกลุ่ม เพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม

ประเด็นที่สอง การขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ คลัสเตอร์ธุรกิจ ภายใต้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จะต้องหางบประมาณมาดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยภาครัฐจะเป็นเพียงผู้ประสานงานหรืออำนวยความสะดวก ซึ่งสวนทางกับนโยบายภาครัฐที่ต้องการใช้คลัสเตอร์ธุรกิจเป็นตัวขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศไทย ทำให้กิจกรรมของคลัสเตอร์ธุรกิจที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกและรัฐบาล ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หรือบ่อยครั้ง ทำให้ขาดโอกาสทางธุรกิจที่จะเสนอผลิตภัณฑ์ของคลัสเตอร์ให้แก่นักลงทุนหรือนักธุรกิจจากต่างประเทศ

ประเด็นที่สาม ด้านการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรม และคลัสเตอร์ธุรกิจ พบว่า มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมการเลือกตั้งคณะกรรมการสำหรับสมาชิกที่อยู่ต่างจังหวัด อีกทั้งขาดระบบการลงคะแนนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือระบบ Electronic Vote ทำให้สมาชิกที่อยู่ต่างจังหวัดเหล่านั้นซึ่งมักจะใช้การมอบฉันทะให้ผู้อื่นลงคะแนนแทนตน หรือสละสิทธิ์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งคณะกรรมการอาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และสนองต่อความต้องการของสมาชิกที่อยู่ต่างจังหวัด อีกทั้งเป็นช่องโหว่ที่สามารถเกิดการทุจริตในการเลือกตั้งคณะกรรมการ

3. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มอุตสาหกรรมและคลัสเตอร์สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน และรักษาผลประโยชน์ของคลัสเตอร์ จากการสังเคราะห์ด้วยตัวแบบ TOWS Matrix Analysis พบว่า 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นให้สมาชิกจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในคลัสเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโซ่อุปทานการนำผลิตภัณฑ์ของคลัสเตอร์เข้าสู่ตลาดโลก และกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของคลัสเตอร์ร่วมกับภาครัฐ ภายใต้แนวคิดและเป้าหมายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกคลัสเตอร์ให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก สร้างรายได้ให้กับประเทศ และ เป็นที่รู้จักในระดับโลก 2) กลยุทธ์เชิงรับ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการตลาดใหม่ เพื่อลดผลกระทบจากการตัดสิทธิ์ GSP ของสหรัฐอเมริกา และการเจรจากับสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สมาชิกลดผลกระทบจากการผันผวนอัตราแลกเปลี่ยน และรักษาเสถียรภาพทางการเงิน 3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการเจรจาแก้ไขปัญหาลิทธิพิเศษทางการค้ากับประเทศคู่ค้า และการเจรจาเรื่องราควัตถุติดกับซัพพลายเออร์ เพื่อช่วยให้สมาชิกของคลัสเตอร์สามารถรักษาตลาดการค้า และต้นทุนการผลิตสินค้า และ 4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการหาแหล่งวัตถุดิบแหล่งใหม่ที่มีราควัตถุติดต่ำ เพื่อให้สามารถรองรับการผลิตได้ต่อเนื่องด้วยต้นทุนการผลิตที่ต่ำให้กับสมาชิกในคลัสเตอร์ และกิจกรรมการเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อนำเงินพัฒนาศักยภาพคลัสเตอร์และกลุ่มอุตสาหกรรม สอดคล้องกับ Kulshrestha & Puri (2017) ศึกษาการนำ TOWS Analysis ในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ และความเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจขนาดเล็ก พบว่า การใช้เมทริกซ์การวิเคราะห์ TOWS อย่างมีเหตุผล และมีเหตุผลทำให้บริษัททราบถึงโอกาสทางธุรกิจ และการกำหนดกลยุทธ์ที่ดีกว่า เพื่อลดผลกระทบของภัย

คุกคามและจุดอ่อนต่อองค์กร การ อีกทั้งเพิ่มจุดแข็งและโอกาสให้มากที่สุด

Asian, Kumpikaite and Cinar (2012) ได้ศึกษาการสร้างกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืน Kipas Group ด้วยการใช้อย่าง TOWS Matrix พบว่า บริษัทประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนโดยการนำผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix ส่งทำให้บริษัทตัดสินใจลงทุนใน Southeastern Anatolia Project และคาดว่าจะเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดในสหภาพยุโรป ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และลดภัยคุกคามจากการยกเลิกโควตาตลาดในจีนด้วยการลดต้นทุนการผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น กำหนดกลยุทธ์ในระยะยาวในการสร้างแบรนด์ Kipas สำหรับตลาดเป้าหมาย และใช้กลยุทธ์เพื่อการอยู่รอด ด้วยการดำเนินงานร่วมกับบริษัทในเอเชีย และลงทุนในแถบประเทศเอเชีย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย เป็นการนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคลัสเตอร์และคลัสเตอร์ธุรกิจ แนวคิดการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ และ แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วม มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ทำให้เกิดองค์ความรู้ของการดำเนินกิจกรรมและการจัดการธุรกิจในรูปแบบคลัสเตอร์ ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้สามารถถ่ายทอดให้แก่นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี – โท และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ผ่านหลักสูตรและชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจและองค์กร และ/หรือการเสนอผลงานทางวิชาการ เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เช่น ธุรกิจ SME และ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น และนำผลการวิจัยเสนอต่อคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ และคลัสเตอร์อื่นๆ เพื่อนำไปใช้สร้างจุดแข็งในการบริหารจัดการคลัสเตอร์ ให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดตั้งคลัสเตอร์ และนโยบายของรัฐบาล

1.2 ด้านเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการวิจัย รูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ของคลัสเตอร์แฟชั่นและไลฟ์สไตล์ เป็นการมีส่วนร่วมทางการบริหารตามทฤษฎีความเป็นผู้แทนโดยสมาชิกเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการบริหารคลัสเตอร์จะเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหาร มีหน้าที่ในการตัดสินใจ ปฏิบัติการ รับผลประโยชน์ และประเมินผลกิจกรรมของคลัสเตอร์ ส่วนสมาชิกอื่น ๆ จะเป็นเพียงผู้ปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกลุ่มและสิทธิของสมาชิกตามที่กลุ่มกำหนด ในสภาพการณ์สภาพแวดล้อมของการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ที่เรียกว่า Disruptive Technology and Innovation รัฐบาลโดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ควรมีบทบาทในการเสริมสร้างความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มคลัสเตอร์ให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยควรส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอุตสาหกรรมทุกกลุ่ม และสมาชิกในแต่ละคลัสเตอร์ได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์นั้น ๆ

นอกจากจะกำหนดคลัสเตอร์จะกำหนดกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์เพียงส่วนเดียว เพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้สมาชิกของคลัสเตอร์เข้ามามีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้ใคร่เสนอแนะการใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกคลัสเตอร์ มี 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1.2.1 กลยุทธ์การติดต่อสื่อสาร

ภายใต้ข้อบังคับเรื่องบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่กำหนดให้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการบริหารแบบคลัสเตอร์ที่ไม่สอดคล้องกับยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นคณะกรรมการบริหารคลัสเตอร์สามารถกำหนดรูปแบบของการประชุมให้มีการถ่ายทอดสดด้วยการสื่อสารออนไลน์ หรือเทคนิคการติดต่อสื่อสารทางโซเชียลอื่น ๆ เช่น Facebook, YouTube, Line เพื่อให้กับสมาชิกได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการประชุมต่าง ๆ และติดตามข้อมูลของการดำเนินงานของคลัสเตอร์ได้ตลอดเวลา

1.2.2 กลยุทธ์การกำหนดกิจกรรมแบบ

Common Target

เนื่องจากการรวมกลุ่มคลัสเตอร์แพชั่น และไลฟ์สไตล์ เป็นการรวมกลุ่มทั้งทางโซ่อุปทานและกลุ่มที่เชื่อมโยงทางการค้า การรวมกลุ่ม 2 มิติ เช่นนี้ มีความซับซ้อน กลุ่มอุตสาหกรรมบางกลุ่มอาจเห็นประโยชน์ทางการค้าเป็นหลักทำให้เป้าหมายโดยรวมของคลัสเตอร์มีความคลาดเคลื่อน ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของคลัสเตอร์แพชั่นและไลฟ์สไตล์ ควรมุ่งเป้าหมายในการให้ความสำคัญกับลูกค้าหรือผู้บริโภคเป็นหลัก และเน้นเป้าหมายร่วมกันที่จะทำให้เพิ่มขีดความสามารถของสินค้าไทยโดยรวม ซึ่งแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมและสมาชิกสามารถเสนอโครงการย่อยของตนมาเชื่อมโยงร้อยเรียงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการคลัสเตอร์และคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรม

คณะกรรมการคลัสเตอร์ และคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรม เป็นผู้อาสาตัวเข้าเป็นมาตัวแทนเพื่อดำเนินงานของคลัสเตอร์และกลุ่มอุตสาหกรรม ประสิทธิภาพของการดำเนินงานคลัสเตอร์แพชั่นและไลฟ์สไตล์ และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มาร่วมกันย่อมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของสมาชิกที่เป็นตัวแทนนอกจากการอุทิศตนเองและเวลา ในการบริหารคลัสเตอร์และกลุ่มอุตสาหกรรมแล้ว คณะกรรมการคลัสเตอร์ และกลุ่มอุตสาหกรรม ควรพิจารณาตนเองด้วยการเพิ่มพูนความรู้ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจยุคใหม่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน เพื่อให้ธุรกิจเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2.4 กลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิก

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ควรส่งเสริมให้กลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของคลัสเตอร์ ก่อให้เกิด

1) การปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกเห็นความจำเป็นของการมีส่วนร่วม และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคลัสเตอร์เพิ่มขึ้น

2) การส่งเสริมให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานของคลัสเตอร์โดยการสนับสนุนความเปิดเผยในการสื่อสารแบบสองทางเพื่อให้สมาชิกมีการรับรู้ที่นำไปสู่การแสดงส่วนร่วมในความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างพลังของการมีส่วนร่วม

3) การสร้างศักยภาพและโอกาส ให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารคลัสเตอร์ด้วยการส่งเสริมให้มีเวทีการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจประสานงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ก่อให้เกิดศักยภาพในการบริหารและโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจร่วมกันระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม

2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ มีข้อจำกัดที่เกิดจากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มจากคณะกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 9 กลุ่ม ที่รวมเป็นคลัสเตอร์แพชั่นและไลฟ์สไตล์ ทำให้ไม่ได้ข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจอย่างแท้จริงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากกว่าจำนวนคณะกรรมการ ดังนั้นผลการวิจัยจึงอาจจะสะท้อนได้บางส่วนสำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมของคลัสเตอร์ ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมถึงสมาชิกทั่วไปของคลัสเตอร์ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องยิ่งขึ้น จึงจะนำไปใช้เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการธุรกิจแบบคลัสเตอร์ได้ยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- American Public Transportation Association. (2019). The Role of Transit in Support of High Growth Business Clusters in the U.S. สืบค้น 3 กันยายน 2562 จาก <https://www.apta.com/wp-content/uploads/Resources/resources/reportsandpublications/Documents/TransitHighGrowthClustersUS-Final2013-1124-1.pdf>
- Asian, I., Kumpikaite, V. and Cinar, O. (2012). Creating strategies from tows matrix for strategic sustainable development of KipaŞ Group. *Journal of Business Economics and Management* Vol. 13(1), pp. 95-110.
- Bell, M. & Albu, M. (1999). Knowledge Systems and Technological Dynamism in Industrial Clusters in Developing Countries. *World Development*, Vol. 27, Iss. 9 pp. 1715-1734.
- BOP Consulting (2017). The East London Fashion Cluster. Draft Strategy and Action Plan, February 2017.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1977). Rural Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation. In *Rural Development Monograph No.2 The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, January.*
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development* Vol. 8 (3), pp. 213-235.
- Giuliani, E. (2005). Cluster Absorptive Capacity: Why Some Clusters Forge Ahead and Others Lag Behind? *European Urban and Regional Studies* Vol. 12, Iss.3. PP.269–88.
- Inter-American Development Bank. (2017). Cluster in the Caribbean. สืบค้น 30 กันยายน 2562 จาก <https://pdfs.semanticscholar.org/ea7a/77c86e15c61fcbc46f0bef11e8f3fce79b64.pdf>.
- JP Morgan Chase & Co. (2015) Accelerating Cluster Growth: A Playbook for City Leaders. Executive Summary, June 2018)
- Khatsenko, E., S. (2019). The Sustainability of Cluster Business Structure in a Crisis. *Voprosy Regionalnoj ekonomiki* Vol. 39 (2) pp. 96-100
- Kulshrestha, S. & Puri, P. (2017). Tows Analysis for Strategic Choice of Business Opportunity and Sustainable Growth of Small Businesses. *Pacific Business Review International* Vol. 10 Iss. 5. pp. 144-152.
- Lyon, F. & Atherton, A. (2000). A Business view of Clustering: Lessons for Cluster Development Policies. University of Durham. Foundation for SME Development.
- Manicham, A., R., S. (2016). Future of Cluster Development-Lessons from Energy Valley, The Netherlands. A thesis of London South Bank University for the degree of Doctor in Philosophy.
- Malta Enterprise. (2014). Cluster in Business สืบค้น 12 มิถุนายน 2562 จาก <https://www.maltaenterprise.com/sites/default/files/clusters.pdf>
- Maxwell Stamp Plc. (2013). Support to Cluster Development in Croatia: Cluster Development Handbook สืบค้น 12 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.enterprise-development.org/wp-content/uploads/GuidelinesforClusterDevelopment.pdf>
- Mefford, C. (2010). Washington State Fashion and Apparel Industry Cluster Study. Community Attributes International.
- National Institute of Economic and Social Research. (2017). Industrial Clusters in England.

- London: Department for Business, Energy & Industrial Strategy.
- Porter, Michael E. (1998) Clusters and the New Economics of Competition Documentation. Harvard Business Review, Boston.
- Schmitz, H. & Nadvi, K. (1999). Clustering and Industriakization: Introduction. World Development, Vol. 27, Iss. 9 pp. 1503-1514.
- Swansburg, R. C. (1996). Management and leadership for nurse managers, 2nd edition. Boston: Jones and Bartlett.
- The U.S. Agency for International Development (USAID) (2003). Software/ICT Cluster Vietnam Competitiveness Initiative (VNCI). Hanoi, Vietnam.
- Wheelen, L., T. and Hunger, D., J. (2012). Strategic Management and Business Policy toward Global Sustainability, 13th edition. Boston: Pearson Education, Inc.
- World Bank. (2004). Development and Poverty Reduction: Looking Back, Looking Ahead, The World Bank, Washington 2004
- Zhang, Z., To, C. & Cao, N. (2004). How do Industry Cluster Success: A Case Study in China's Textiles and Apparel Industries. Journal of Textile and Apparel, Technology and Management, Vol. 4, Iss. 2 pp. 1-10.